

I. М. Міщук,

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

АМЕРИКАНСЬКИЙ МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ У ПЕРЕКЛАДАЦЬКОМУ АСПЕКТІ

У статті розглянуто особливості перекладу американського молодіжного сленгу на українську мову. Розкрито сутність основних понять дослідження «сленг» та «молодіжний сленг». Проаналізовано основні засоби перекладу сленгових конструкцій на українську мову (пошук відповідного еквіваленту, експлікація та калькування). Описано труднощі, що виникають при перекладі американського молодіжного сленгу.

Ключові слова: сленг, американський молодіжний сленг, сленгові конструкції.

В данной статье рассмотрены особенности перевода американского молодежного сленга на украинский язык. Раскрыта сущность основных понятий исследования «сленг» и «молодежный сленг». Проанализированы основные средства перевода сленговых конструкций на украинский язык (поиск соответствующего эквивалента, экспликация, калькирование). Описанные трудности, которые возникают при переводе американского молодежного сленга.

Ключевые слова: сленг, американский молодежный сленг, сленговые конструкции.

Features of the translation of American youth slang into Ukrainian are considered in this article. The essence of basic concepts of the research «slang» and «youth slang» is exposed. Main means of the translation of slang constructions into Ukrainian are determined (search of the corresponding equivalent, explication and calque). Difficulties arising up while translating American youth slang are also described in the article.

Key words: slang, American youth slang, slang constructions.

Дослідження американського молодіжного сленгу не втрачає своєї актуальності протягом останніх десятиліть. Сленг молоді найбільш жваво реагує на події життя, підхоплює і відображає нові явища і змінюється в процесі їх перетворень. Проте на даному етапі розвитку лінгвістики та перекладознавства сленг становить собою ще недостатньо вивчену проблему, яка потребує подальшого дослідження.

Зупинимось на розгляді цього поняття і особливостях перекладу американського молодіжного сленгу на українську мову більш детально. При цьому ми спираємося на наукові студії, в яких подається теоретичне обґрунтування сленгу (В. Вілюман, Г. Менкен, Н. Потятиник, В. Хом'яков); характеристика ненормативної лексики (Дж. Грінкок, Г. Кіттрідж, Е. Патрідж).

Отже, мета статті – розглянути засоби перекладу лексичних одиниць американського молодіжного сленгу.

Мова – це живе явище, постійно зазнає певних змін та перетворень. Сленг молоді жваво реагує на події життя, підхоплює й відображає нові явища і змінюється в процесі їх перетворень.

На основі студювання науково-лінгвістичних джерел з'ясовано, що сутність дефініції «сленг» є предметом досліджень багатьох науковців. Відзначимо лише ті, які розширюють наше розуміння досліджуваного феномену.

Важливу роль у вивченні питання американського сленгу відіграв Г. Менкен. На його думку, сленг – категорія загального поширення, що перебуває за межами загальноприйнятих мовних норм. Він також стверджує, що «тривалість життя» одних сленгових одиниць визначається століттями, інші ж «безславно» гинуть, ледь з'явившись на світ [11].

Значним кроком уперед стало дослідження Е. Патріджом питання про статус сленгу. Вчений простежив культурно-історичні передумови неформального мовлення на північноамериканському континенті. Лексикограф Е. Патрідж у своїй книзі «Slang: Today and Yesterday», 1933, перелічив 15 причин чому люди використовують сленг. І сьогодні трактування Е. Патріджом проблематики сленгу є базисним для сучасних теоретичних досліджень [13].

Важливими для нашого дослідження є наукові напрацювання В. Вілюмана [3]. Дослідник в стислих тезах сформулював деякі особливості сленгу та запропонував наступну його класифікацію:

1) загальний сленг – образні слова і словосполучення емоційно-оцінного забарвлення, які знаходяться за межами літературної мови, загальнозрозумілі і широко поширені в розмовній мові, які претендують на новизну та оригінальність і в цих якостях виступають синонімами слів і словосполучень літературної мови;

2) спеціальний сленг – слова і словосполучення того або іншого професійного або класового жаргону.

Більш розгорнуте визначення цих термінів запропонував В. Хом'яков. Він також стверджує, що від лексики літературного стандарту загальні сленгізми відрізняються етико-стилістичним зниженням різної якості: від жартівливо-іронічної та невимушеної експресії повсякденного до принизливої експресії суто фамільярного спілкування [8].

Слід також звернути увагу на те, що дослідник У. Потятиник розглядає американський сленг як особливий соціостилістичний субваріант ненормативної англійської мови у США із наскрізною соціодемографічною дистрибуцією, який характеризується: соціопсихологічною мотивацією вживання; соціостилістичною зниженістю повідомлення; домінуванням конотативного компонента над денотативним; неодмінно більш чи менш обмеженою функціональністю; неоднорідністю складу; надлексикалізацією певних сфер [5].

Проаналізувавши різні підходи щодо вивчення цього поняття, ми можемо зробити висновок, що «сленг» – це ефективний засіб прояву людиною своєї індивідуальності, передачі своїх думок і почуттів у найрізноманітніших ситуаціях.

Сленг кожної історичної епохи відображав риси часу. Сленг 60-х був наслідком підвищеного інтересу до популярної музики, наркотиків, постійної ейфорії. Сленг 70-х містив велику кількість епітетів, що стосувалися невдах: «wally», «nurd» тощо. У сленгу 80-х переважали слова, що стосувалися грошей та роботи.

У статті «К вопросу об определении понятия «сленг» А. Сорока розглядає сленг як символ групової приналежності – «маркер ідентичності». Сленг, на його думку, – «це шар нелітературної, емоційно-експресивної лексики, територіально не обмеженої вживанням; а сленгізми є маркером ідентичності, приналежності до певного соціального угруповання, виражають кепкування-протест по відношенню до встановленого порядку і норм моралі, внаслідок чого вони часто мають пейоративну експресію» [9].

Слід також зазначити, що зі сленгом часто асоціюються такі близькі до нього поняття, як жаргонізми, аргі, колоквиалізми та кент, між якими важко встановити чіткі межі. «Стертість» границь є результатом того, що значна кількість лексичних одиниць оперують у спільному функціонально-стилістичному ареалі [5].

У термін аргі соціолінгвісти США схильні вкладати поняття особливого вокабуляра групи, об'єднаної спільними інтересами, фахом, видами діяльності тощо.

Жаргонізм (сленгові слова) притаманні розмовній мові людей, які пов'язані певною спільністю інтересів. Сленг властивий різним групам людей і відіграє важливу роль у житті індивіда. Діалект – явище стале, в той час як сленгові одиниці недовготривалі. Аргі – лексика певної групи людей, об'єднаної спільними інтересами, фахом, діяльністю.

Кент, на думку Е. Патріджа [13] – вокабуляр представників злочинного світу, а С. Флекснер розуміє під кентом розмовну ідіоматику, притаманну для представників певної професії чи будь-якої підгрупи американської культури [6].

Диференціація сленгового лексикону та колоквиалізмів є ще складнішим завданням. Г. Менкен назвав «колоквиалізацією» процес віддалення розмовної мови в американському варіанті англійської мови від розмовної у британському варіанті [11]. Цим можна пояснити розмитість меж між колоквиалізмами та сленгом у США, на думку науковця Дж. Холмса.

Отже, аналіз наукових джерел показав, що на сьогодні відсутня єдність поглядів учених стосовно визначення поняття «молодіжний сленг» і зміст терміну залежить від теоретичних позицій дослідників. Підсумовуючи проаналізоване вище, в дослідженні приймаємо за основу розуміння феномену «молодіжний сленг» як нестандартний лексикон певної соціальної групи, що може складатися зі стилістично різномірної нестандартної лексики.

Молодь, на думку С. Флекснера [6], є найактивнішим елементом, який створює сленг. Американський сленг традиційно вибирає будь-яке яскраве слово, яке потрапило до нього: *You so Obama – means that you are very cool and intelligent*.

Молодіжний сленг вирізняється жвавістю, гнучкістю й несподіваною дотепністю. Наприклад.. *Fade – погані оцінки в школі. Know-how – знання. Hot potato – складна і неприємна проблема. Blood – відмінна відповідь учня. Bicycle – шпаргалка. Bingo! – Еврика!*

Отже, вживання сленгу – «це свідомий процес, спрямований на те, щоб зробити виклад матеріалу жвавішим, наочнішим, емоційнішим, наближеним до ситуації невимушеного спілкування» [2].

Якщо нове слово відсутнє у англо-українському словнику, то слід спробувати знайти його в англо-англійському словнику. Словники не можуть відобразити слова, що знов і знов з'являються. Укладачі словників обмежуються стилістично нейтральними варіантами слів, що передають лише загальний зміст. Тому завдання перекладача – відшукати еквівалент відповідного сленгізму в мові перекладу, який характеризувався б приблизно однаковою з ним експресивністю та емоційною забарвленістю. До ваших послуг словник американського сленгу та розмовних виразів за ред. Р. Спірса, новий словник американського сленгу за ред. Чепмена та Інтернет-словники.

Розглянемо деякі види перекладу сленгових одиниць. Дослідник І. Бик розрізняє: 1) еквівалент – постійний рівнозначний відповідник певному слову або словосполученню в іншій мові, який в абсолютній більшості випадків не залежить від контексту. Перекладачі повинні шукати для кожного з них постійні відповідники в українській мові; 2) аналог – вибір слова з ряду синонімів і до уваги при перекладі береться контекст; 3) пояснювальний або описовий переклад – замість самого слова вживається пояснення [1].

Також без уваги не можна залишити і засоби перекладу сленгу запропоновані Т. Холстініною. До вищенаведених вона додає: транскрипцію, транслітерацію та калькування (переклад слова по частинах) [7].

Ще одну класифікацію пропонує А. Кунін: 1) еквівалент; 2) аналог; 3) описовий переклад; 4) калькування; 5) антонімічний переклад; 6) комбінований переклад; 7) оказіональні, ситуативні еквіваленти; 8) уточнювальний переклад; 9) прийом компенсації [4].

Беручи до уваги класифікації вчених, ми можемо констатувати, що незрозумілість деяких слів американського молодіжного сленгу зумовлена тим, що вони означають специфічні, маловідомі поняття, притаманні певній групі людей, так як єдиного визначення сленгу немає і дотепер. Неодноразові спроби розмежувати сленг і загальноживану лексику або сленг і нецензурну мову не дали результатів. До того ж, дуже часто на позначення нового предмета або поняття мовець не знаходить лексеми в літературній мові та її діалектах. У цьому випадку використовується сленгова лексика або звичні механізми сленгового словотвору.

При перекладі американського молодіжного сленгу на українську використовується описовий переклад, коли у словниковому складі української мови немає ні еквівалентів, ні аналогів, які відповідають значенню слова чи словосполучення (оригіналу): *prelims – контрольна робота у вузі; nongraded – метод навчання без заліків і оцінок; mixed media – доповідь, лекція, повідомлення з використанням декількох допоміжних засобів (кіно, радіо)*.

Ще одним з досить цікавих аспектів перекладу молодіжного сленгу є робота з ідіомами (фразеологічними одиницями). Найкращим засобом перекладу фразеологізмів є пошук в мові перекладу ідентичної ідіоми.

Наприклад: *You may think so, but I don't buy it*. В цьому прикладі нас цікавить ідіома, яка означає «не вірити чомусь або комусь».

Використовується також такий засіб перекладу як калькування (*air head – порожня голова; pass-fail – залік-незалік*), але відсоток сленгізмів, перекладених за допомогою цього засобу перекладу є незначним. Слід пам'ятати, що найбільш важливими при перекладі сленгових одиниць є фонові знання про сленг, тобто інформація про ситуацію вживання відповідного сленгізму.

Підсумовуючи, ми можемо констатувати, що основними засобами перекладу сленгових конструкцій є пошук відповідного еквіваленту та експлікація, і лише незначна кількість сленгізмів була перекладена за допомогою калькування.

Проведене дослідження не вичерпує порушеної проблематики й окреслює низку перспектив щодо подальших розвідок, котрі вбачаємо в залученні ширшої бази наукових матеріалів, що допоможе детальніше описати особливості перекладу американського студентського сленгу на українську мову.

Література:

1. Бик І. С. Теорія і практика перекладу / І. С. Бик. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 240 с.
2. Букалов А. С. Общий сленг и городское просторечие: проблема дифференциации / А. Букалов // Русская филология. – Харьков, 2009. – № 1. – С. 18-20.
3. Вилюман В. Г. О способах образования слов сленга в современном английском языке // Учен. зап. ЛГПИ им. А. И. Герцена. – Л. : ЛГПИ им. А. И. Герцена, 1955. – т.3. – С. 47-50.
4. Кунин А. В. Введение. Перевод // А. Кунин. Англо-русский фразеологический словарь / Лит. ред. М. Д. Литвинова. – 4-е издание. – М. : Рус. яз., 1984. – С. 10.
5. Потятиник У. О. Соціолінгвістичні та прагмастилістичні аспекти функціонування сленгової лексики (на матеріалах періодики США) : дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / У. Потятиник. – Львів, 2003. – 246 с.
6. Flexner S.B. Preface to the Dictionary of American Slang / S. Flexner // New Dictionary of American Slang; Comp. by R. Chapman. – New York : Harper and Row, 1986. – P. XVII–XXVIII.
7. Холстинина Т. В. Американский сленг в художественном тексте и проблема его передачи на русский язык (на материале романа Джона Ирвинга «Правила Дома сидра») : дисс... канд. фил. наук : 10.02.20 / Т. В. Холстинина. – Москва, 2007. – 191 с.
8. Хомяков В. А. Нестандартная лексика в структуре английского языка национального периода: автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04. – Л., 1980. – 75 с.
9. Язык. Общество. Проблемы межкультурной коммуникации: материалы Междунар. науч. конф. (Гродно, 20–21 марта 2012 г.). В 2 ч. Ч. 2 / ГрГУ им. Я. Купалы; редкол.: Л. М. Серета (гл. ред.) [и др.]. – Гродно : ГрГУ, 2012. – 415 с.
10. Greenough J. B., Kittredge G. L. Words and their Ways in English Speech. – N.Y. : The Macmillan, 1929. – 318 p.
11. Mencken H. L. The American Language / H. L. Mencken. – N.Y. : A. A. Knopf, 1992. – 333 p.
12. Partridge E. Slang Today and Yesterday / E. Partridge. – New York : The Macmillan, 1934. – 476 p.
13. Spears R. A. NTC's Dictionary of American Slang and Colloquial Expressions. – N.Y. : McGraw Hill, 2000. – 3 rd ed. – 560 p.